
DIREKTNO.RS/TELEGRAF.RS

A UDARU Skoro 200 igraonica stavilo ključ u bravu

<https://direktno.rs/vesti/drustvo-i-ekonomija/351776/igraonica-korona-virus-udar.html>

Igraonice su do početka svetske pandemije smatrane unosnim biznisom, i delovalo je da ih ima na svakom koraku. Međutim, sve se preokrenulo u trenu, a ovi objekti za zabavu ne rade već više od godinu dana.

Prema podacima CompanyWall-a, od prošlog marta u Srbiji je zatvoreno 189 takvih mesta. To je priličan broj, s obzirom na to da su igraonice često porodični biznis - dakle, od te jedne zarade živi nekoliko članova.

Veliki broj dečijih mesta za zabavu nije uspeo da prevaziđe kovid-19 krizu, budući da je "masovnije okupljanje" sržni deo njihovog posla. Ta mesta žive od proslava i rođendana, a to je dobrim delom 2020. bilo nemoguće izvesti, baš kao što je pretrpeo ugostiteljski sektor, event industrija.

Igraonice najbolje posluju kada se organizuju rođendani, to im donosi znatno veće prihode od pojedinačnih poseta, prilikom kojih sat vremena boravka jednog deteta u lokalu košta oko 150 dinara ili više.

Profita nije bilo, jer nije bilo zarade, a bilo je potrebno plaćati zakup prostora, komunalije, plate i doprinose za radnike. Stručnjaci koji se bave ovom delatnošću kažu da je brzo prilagođavanje tokom perioda krize, koji još traje, bilo neophodno za opstanak.

Popuštanje mera uliva nadu

Dodatni problem sa igraonicama je što, iako se svrstavaju u ugostiteljske usluge, nemaju svoju šifru delatnosti. Tako se mogu naći i one sa šifrom sportskih objekata, pa se u odnosu na tu neregulisanost, primenjivao i drugačiji režim rada, ali je obezbeđivanje sigurnosti svakako bilo na prvom mestu.

Profita nije bilo, jer nije bilo zarade, a bilo je potrebno plaćati zakup prostora, komunalije, plate i doprinose za radnike. Stručnjaci koji se bave ovom delatnošću kažu da je brzo prilagođavanje tokom perioda krize, koji još traje, bilo neophodno za opstanak.

One koje nisu stavile ključ u bravu, sada nastavljaju sa radom, ali potrebno je vreme da se obim posla vrati na stari nivo. Sve u svemu, poštovanje osnovnih mera i dalje je na snazi, a to se odnosi na nošenje maski, kao i na dezinfekciju ruku i obuće pri ulasku u igraonicu.

Takođe, masovnija vakcinacija utiče na optimizam kod ljudi, a pogoduje im i lepo vreme, mada treba istaći da u igraonicama i dalje nije dozvoljena proslava rođendana. Ipak, kako mnoge igraonice imaju bašte, zasigurno će ta prilika biti iskorišćena u narednim mesecima.

Troškovi koje zaboravljamo

Iako deluje da je vođenje igraonice jednostavan biznis i lak način da se dođe do brze zarade, nije baš sve tako kako izgleda. Pre svega, tu je velika odgovornost. Ova mesta za zabavu namenjena su deci, te je pojačana kontrola neophodna. Treba angažovati ljude od poverenja, nuditi provereni catering, ali i obezbediti adekvatnu opremu.

Nameštaj, igračke, pentralice - sve to mora biti u skladu sa najvišim standardima o bezbednosti, sa različitim starosnim grupama dece, a opet moderno, kreativno, edukativno. Neophodan je ozbiljan pristup poslu, te stalno ulaganje, kako bi se odgovorilo na potrebe i zahteve klijenata, a oni se stalno menjaju.

Cene posluženja hrane i piće u igraonicama uglavnom su negde između prosečnih i nabavnih, što svakako donosi zaradu, kao i samo izdavanje prostora: kreće se od 50 evra, pa naviše. Optimalno košta 150 do 250 evra, ali lako prelazi i tu cifru ako je igraonica "na glasu".

N1/BETA

Privrednici: Još bez značajnijeg oporavka, firme se i dalje bore za opstanak

<https://rs.n1info.com/biznis/privrednici-jos-bez-znacajnijeg-oporavka-firme-se-i-dalje-bore-za-opstanak/>

U privredi Srbije još nema značajnijih naznaka oporavka, većina malih i srednjih firmi još se bori za opstanak, jer je kratak period od kada je pandemija počela da se smiruje, rekli su pojedini privrednici za Betu.

„Nema spektakularnih pomaka u poslovanju firmi u Srbiji, još su uslovi nestabilni, a nije se postigao ni napredak u evropskim zemljama“, rekao je koordinator Mreže za poslovnu podršku Dragoljub Rajić.

Predsednik Srbije Aleksandar Vučić rekao je da je Međunarodni monetarni fond korigovao prognozu o privrednom rastu Srbije sa pet na šest odsto i da treba podizati javne investicije i zdravstvo, privlačiti još više strana ulaganja, a domaćim privrednicima preko garantnih šema omogućiti da povećaju ulaganja u proizvodnju.

Rajić je rekao da je jedan broj privrednika odložio planirana ulaganja, jer i dalje traje neizvesnost zbog pandemije. On je rekao da je procena da je za godinu i po dana trajanja pandemije izgubljeno u prometu u Srbiji od pet do sedam milijardi evra i da je rizično već sada krenuti sa novim investicijama. Dodao je da po prestanku pandemije tek treba da se utvrdi ko je od firmi preživio i može da nastavi bez pomoći države, a da je istovremeno potrebno da počne da funkcioniše i evropska privreda prema kojoj je Srbija usmerena.

Istakao je da su neke grane privrede bez novca kao turizam i ugostiteljstvo, a da je istovremeno u automobilskoj industriji počelo restrukturiranje i okretanje prema proizvodnji električnih automobila. Rajić je rekao da Srbija treba da subvencionira samo strane visokotehnološke kompanije čiji proizvodi imaju veliku dodatnu vrednost, a da ne forsira „manuelni rad za 300 evra mesečno koji ne vodi u značajniji razvoj“.

Značajniji oporavak privrede, prema, njegovim rečima, nije moguć ni dok se ne ukine zabrana kretanja, jer se na „onlajn“ način ne sklapaju ugovori već privrednici moraju da razgovaraju uživo i obidju lokaciju gde nameravaju da realizuju projekat.

Goran Bujak iz kompanije Klimašop rekao je da je posao malo krenuo i da je počelo servisiranje klima uredjaja, ali ne i prodaja.

Počasnai predsednik Unije poslodavaca Srbije Nebojša Atanacković rekao je da nema značajnijih pomaka u poslovanju i da je za to potrebno da se podigne i privreda zapadne Evrope.

„Za očekivati je da privreda krene uzlaznim trendom za neko vreme, ali nisam optimista“, rekao je Atanacković.

Dodao je da se sada privredni rast u Srbiji podstiče zaduživanjem za izgradnju infrastrukture.

Usvojene izmene Zakona o zapošljavanju

<https://rs.n1info.com/biznis/usvojene-izmene-zakona-o-zaposljavanju/>

Poslanici Skupštine Srbije usvojili su izmene i dopune Zakona o zapošljavanju i osiguranju za slučaj nezaposlenosti i još jedanaest predloga zakona i odluka sa dnevnog reda sednice.

Poslanici Skupštine Srbije usvojili su danas izmene i dopune Zakona o zapošljavanju i osiguranju za slučaj nezaposlenosti i još jedanaest predloga zakona i odluka sa dnevnog reda sednice.

Te izmene, prema rečima predlagača, imaju za cilj dalje unapređenje politike zapošljavanja i njima se precizira da su Strategija zapošljavanja i prateći Akcioni plan osnovni dokumenti javnih politika u oblasti aktivnog zapošljavanja.

Novi zakon o akcizama: Pojeftinjuje viski, poskupljuje domaća rakija

<https://rs.n1info.com/biznis/novi-zakon-o-akcizama-pojeftinjuje-viski-poskupljuje-domaca-rakija/>

Akciza na viski, koja se sada plaća 348,17 dinara po litru po usvajanju novog zakona biće 185 dinara. Ovo pod uslovom da je reč o viskiju sa udelom alkohola od 40 odsto. Isti nivo akciza važiće i za sva druga jaka alkoholna pića sa ovolikim procentom alkohola. To će, posledično, dovesti do pada cene viskija, ali i do poskupljenja drugih alkoholnih pića koja imaju visok udeo alkohola, a sada su opterećena nižom akcizom od 136,62 dinara. Izmene su predviđene novim Predlogom zakona o akcizama koji je 12. maja usvojila Vlada Srbije.

Novi zakon ujednačava iznos akcize za sva jaka alkoholna pića u odnosu na procenat alkohola koji sadrže, a ne u odnosu na sirovinu od koje su nastala.

Trenutno, zakon predviđa pet različitih nivoa akciza – dva će i dalje ostati ista i obračunavaće se po litru. Jedno je akciza na pivo od 26,44 dinara, a drugo akciza na „ostala niskoalkoholna pića“, a to su ona sa udelom alkohola od 1,2 do najviše 15 odsto, gde spadaju i vina, kao i razni „sajderi“ (cider) za koje će akciza i dalje biti – 23,14 dinara za litar.

Sada se na rakije od voća, grožđa, vina i druge voćne rakije sa dodatkom ekstrakta bilja, delova bilja ili poljoprivrednih proizvoda naplaćuje akciza od 136,62 dinara po litru. Akciza za rakije od žitarica i ostalih poljoprivrednih sirovina, gde spada i viski, naplaćuje se u iznosu od 348,17 dinara po litru pića, dok se za ostala jaka alkoholna pića, van pomenutih kategorija, naplaćuje akciza od 223,67 dinara za litar.

Po novom se obračun potpuno menja i računa se po principu – akciza na 100 litara (jedan hektolitar) čistog alkohola je 46.250 dinara.

Ako je „jačina“ nekog pića 40 odsto, to znači da na jedan litar pića ima četiri decilitra čistog alkohola, odnosno na 2,5 litara pića ima jedan litar čistog alkohola. Dalje, to znači da 100 litara čistog alkohola ima u 250 litara pića, što nosi akcizu od 46.250 dinara. Po literskoj flaši tog pića ovaj namet iznosi 185 dinara. I tako će biti za sva pića sa udelom alkohola od 40 odsto.

Jasno je da će akciza na određeno piće biti veća, što je procenat čistog alkohola u njemu – viši.

Zakonopisac – Ministarstvo finansija, je to ovako definisao: „Akciza na jaka alkoholna pića plaća se u iznosu od 46.250,00 dinara na osnovicu koju čini jedan hektolitar čistog alkohola meren na temperaturi od 20 stepeni, a obračunava se tako što se osnovica množi brojem koji označava zapreminu alkohola izraženu u hektolitrima u gotovom proizvodu“.

Šta će biti skuplje

Kod obračuna cene alkoholnih pića za krajnje potrošače ne treba zaboraviti ni porez na dodatu vrednost.

Naime, prvo se na cenu proizvoda obračunava akciza, pa se na tako dobijenu cenu naplaćuje i PDV po stopi od 20 odsto. Što znači da – ako poraste iznos akcize, porašće i iznos PDV-a.

Kako ocenjuje Ministarstvo finansija, ova predložena zakonska rešenja uticaće na obveznike akcize – proizvođače i uvoznike jakih alkoholnih pića, ali i na sve potrošače koji ih konzumiraju.

„Predložene zakonske izmene mogu stvoriti **veće troškove** privredi i građanima – konzumentima jakih alkoholnih pića (**rakije od voća, grožđa, vina i druge voćne rakije** sa dodatkom ekstrakta bilja, delova bilja ili poljoprivrednih proizvoda), s obzirom na to da će predložena zakonska rešenja najverovatnije uticati na povećanje maloprodajnih cena ovih akciznih proizvoda, kao i uvećanje poreske obaveze po osnovu akcize i poreza na dodatu vrednost. S druge strane, privredi i konzumentima jakih alkoholnih pića (**rakije od žitarica** i ostalih poljoprivrednih sirovina i ostala jaka alkoholna pića) stvara se okvir za potencijalno umanjeње troškova koje mogu imati za posledicu **smanjenje maloprodajnih cena** ovih akciznih proizvoda.

Koliko se sliva u državnu kasu

Sudeći prema podacima o akcizama koje su se prošle godine slile u državnu kasu, u Srbiji se najviše kupuju pića u kojima je udeo alkohola manji od 15 odsto, odnosno – piva i vina i slični proizvodi.

Prema podacima koje je navelo Ministarstvo finansija, ukupan prihod od akciza na alkoholna pića u 2020. godini iznosio je 13,8 milijardi dinara.

„Od toga se na akcize na sve vrste jakih alkoholnih pića odnosilo 2,4 milijarde dinara. U strukturi prihoda od akciza, sva alkoholna pića učestvuju sa 4,5 odsto, a samo jaka alkoholna pića sa 0,8 odsto“, navodi ministarstvo.

Kako se ističe u obrazloženju – prilikom opredeljivanja predloženog zakonskog rešenja pošlo se od toga da izmene imaju što manji uticaj na visinu javnih prihoda po osnovu akciza.

„Tako da bi preračunato opterećenje jednog litra alkoholnog pića koje sadrži 40 odsto alkohola bilo 185 dinara, što je približno uprosečenom iznosu akcize koja se sada naplaćuje po litru prodatog jakog alkoholnog pića“, navodi ministarstvo.

Zašto se menja zakon

Razlog menjanja akcizne politike kada je reč o alkoholnim pićima je usklađivanje sa direktivama EU.

„U izveštajima Evropske komisije (EK) navodi se da Republika Srbija oporezuje određene vrste uglavnom lokalno proizvedenih alkoholnih pića po nižoj stopi u odnosu na neke druge slične, uglavnom uvezene vrste alkoholnih pića. Evropska komisija smatra da takve odredbe nisu u skladu sa članom 37. Sporazuma o stabilizaciji i pridruživanju (SSP) između EU i Srbije. EK je preporučila da Pregovaračko poglavlje 16 – Porezi može biti otvoreno za pregovore pod uslovom da Srbija revidira svoje zakonodavstvo o oporezivanju akcizom alkoholnih pića, kako bi se osigurala potpuna usklađenost sa članom 37. SSP-a o fiskalnoj diskriminaciji“, navodi Ministarstvo finansija u obrazloženju Predloga zakona o izmenama zakona o akcizama.

Petrović: Tajna uspeha bržeg rasta investicije, obrazovanje i jake institucije

<https://rs.n1info.com/biznis/petrovic-tajna-uspeha-brzeg-rasta-investicije-obrazovanje-i-jake-institucije/>

Predsednik Fiskalnog saveta Pavle Petrović kaže da su tajna uspeha za brži privredni rast visoke investicije uopšte, a posebno velike investicije u industriju, naročito u prerađivačku, uz dobru obrazovnu strukturu stanovništva i jake institucije. "Srbija je sada po svom dohotku po stanovniku na trećini razvijene Evrope, a na 60 odsto proseka Centralne i Istočne Evrope, što pokazuje da značajno zaostajemo. Razlog je što je u proteklih 25 godina, Centralna i Istočna Evropa brže rasla, a mi sporije, i otuda ta naša slaba pozicija", kaže Petrović.

To su rezultati istraživanja, objavljenog u knjizi Petrovića i Mirjane Gligorić Matić „Konvergencija periferije ka razvijenoj EU i faktori koji je opredeljuju: Empirijsko istraživanje i implikacije za Srbiju“, koja je danas predstavljena u SANU u okviru strateškog projekta o razvijanju srpske privrede.

Petrović u Danu uživo kaže da su ispitivali kako su zemlje Centralne i Istočne Evrope, sa kojima Srbija može da se poredi, iskoristile svoje potencijale i brzo se približile razvijenom svetu, pa su taj model primenili na Srbiju.

„Pokazuje se da ako ste manje razvijeni, imate potencijal da brže rastete, lakše je da imitirate i prenosite tuđa znanja kod vas, nego da stvarate inovacije na čemu baziraju rast razvijene zemlje. Zemlje Centralne i Istočne Evrope su uspele da kroz investicije i dobru obrazovanost stanovništva obezbede visok rast i tako počnu da sustižu razvijenu Evropu“, ukazuje Petrović.

Ističe da su tajna njihovog uspeha „te visoke investicije uopšte, a posebno velike investicije u industriju, naročito u prerađivačku, i uz dobru obrazovnu strukturu one su uspele da generišu taj rast i jake institucije koje su pre svega neophodne“.

Zašto je Srbija tako spora?

Na pitanje zašto je Srbija tako spora, on navodi da kako se prelazilo iz prethodnog sistema (socijalističkog) u Srbiji je došlo do deindustrializacije, što se desilo i u Istočnoj i Centralnoj Evropi, ali su oni to zaustavili posle nekog perioda, „ali još važnije je da su prešli na savremene proizvode i sektore unutar prerađivačke industrije koji su bili konkurentni u EU, poput računarskog, automobilske sektora i hemijske industrije“.

„U Srbiji se zaokret ka modernim granama prerađivačke industrije još nije desio“, ističe predsednik Fiskalnog saveta i dodaje da je obim investiranja presudan za sustizanje razvijenog sveta, jer kroz investicije unosite nove tehnologije i znanja.

Navodi da su direktne strane investicije na visokom nivou u Srbiji, ali je problem što su one u sektore koji nisu imali veliku dodatnu vrednost.

„Jedno od opravdanja je što smo mi krenuli sa velikom nezaposlenošću, pa je bila namera da se ljudi što pre samo zaposle. U Srbiji su prioritet prehrambena, tekstilna i duvanska industrija. Da bi došlo do prelaza na značajnije, produktivnije sektore, potrebni su uslovi za to. Istraživanja pokazuju da je presudno da, pored investicija, budu razvijene institucije, vladavina prava, pravosuđe, borba protiv korupcije“, ukazuje Petrović.

Naglašava da „kičmu svake privrede čini domaći sektor, za koji su kičma mala i srednja preduzeća, a za njih je presudno okruženje, a stranci su relativno zaštićeni“.

„Da bi se desio zaokret u industriji, treba da se desi zaokret u ambijentu koji bi omogućio da se rascvetaju mala i srednja preduzeća, dakle moraju vladavina prava i borba protiv korupcije da idu na daleko viši nivo“, poručuje Petrović.

Na pitanje kako procenjuje rast za 2021. godinu na osnovu rezultata prvog kvartala, on podseća da je Fiskalni savet u decembru rekao da treba praviti budžet na skromnijoj stopi od šest odsto rasta, ali da sada smatra da su dobri izgledi da se ostvari rast između pet i šest odsto, „a glavni razlog je što su u ovom rebalansu budžeta povećane državne investicije u infrastrukturu i zaštitu čovekove sredine, na čemu Fiskalni savet već godinama insistira“.

„Okolo šest odsto dohotka zemlje će ići u te investicije, što je jako visoko i omogućiće da se umesto neke očekivane stope od četiri odsto podigne na 6,5 odsto“, navodi Petrović.

Recept za rast standarda

Upitan koji je recept za rast standarda, on kaže da „dohodak po stanovniku treba da raste a iza toga je produktivnost po stanovniku, a iza toga stoji da se privreda okrene ka onim sektorima koji omogućavaju veliku dodatnu vrednost po zaposlenom, a iza toga stoje mala i srednja preduzeća kao kičma, a iza toga jake institucije“.

Ističe da je presudno da se podigne i nivo obrazovanja u Srbiji, koji je i kvantitativno i kvalitativno slabiji nego u Centralnoj i Istočnoj Evropi.

„Manje razvijene zemlje kao Srbija mogu brže da rastu od Nemačke ili Francuske tako što će da prenose i primenjuju ta znanja, ali da bi to bilo moguće mora da postoji obrazovano stanovništvo koje bi to moglo da prihvati. Treba investirati u uređenje sistema i u obrazovanje i zdravstvo. To je ono što se zove formiranje ljudskog kapitala, i onda to postavlja osnov za brz rast“, navodi Petrović.

„Tada bi mi imali potencijal da rastemo pet-pet i po odsto i počeli bi da sustižemo Centralnu i Istočnu Evropu“, dodaje on.

Kada se radi o platama, on kaže da je po ukupnom dohotku zemlje po stanovniku Bugarska iznad nas 25 odsto, Rumunija 70 odsto, a baltičke zemlje 100 odsto.

„Tako da su oni već u tome dosta odmakli, i jedini način da povećamo plate je tako što će privatni sektor i privreda da rastu, a onda će i državni sektor dobijati veće plate, a ne da bude ovako kako je sada da plate rastu u državnom sektoru i tako se guši privatni sektor“, zaključuje on.

"Nova" strategija za javna preduzeća: Izbor između dve loše varijante

<https://novaekonomija.rs/vesti-iz-zemlje/nova-strategija-za-javna-preduze%C4%87a-izbor-izme%C4%91u-dve-lo%C5%A1e-varijante>

Država je ponovo donela Strategiju upravljanja državnim preduzećima. Do sad je doneto oko 200 strategija i nijedna nije sprovedena. Šta bi moglo da nas navede na optimizam da će baš ova da se sprovede, i da li će bunar bez dna u vidu javnih preduzeća da bude sređen, ili zatrpan, zavisi od toga kako se gleda na taj problem koji može ponovo da postane velika pretnja budžetu Srbije. Za poslednjih skoro pa deset godina srpska vlast je uspela da povuče neke prilično nepopularne poteze - smanjene su penzije i plate u javnom sektoru, povećani skoro svi porezi koji su se mogli povećati, počela je naplata i onima koji ih nikad nisu plaćali, zamrzla je zapošljavanje u javnom sektoru, ali nije uspela da dovede u red javna i državna preduzeća.

Još od stend-baj aranžmana sa Međunarodnim monetarnim fondom 2014. godine, pa još i pre, od 2012. godine kada je donet Zakon o javnom preduzećima, sređivanje preduzeća u državnom vlasništvu propagirano je kao jedan od osnovnih ciljeva, što nije ni čudo s obzirom na to da su dugovi koje su pravila javna preduzeća mrcvarili javne finansije dok javni dug nije dospeo do preko 70 odsto BDP-a.

Međutim, propagiranje je jedno, ali sprovođenje ovih namera nešto sasvim drugo.

Istina, od 2014. godine nastao je preokret u finansijskim rezultatima javnih preduzeća i iz gubitka su kao grupa prešli u plus, pre svega jer se više nije moglo tolerisati neplaćanje obaveza od strane preduzeća u restrukturiranju i drugih državnih institucija, ali i zbog ekonomskih okolnosti kao što su rekordno niske kamatne stope i privredni rast.

Ovo je trajalo kratko i već 2019. godine javna preduzeća se vraćaju u gubitake (ukupno gledano). U međuvremenu, sve ono što je odmah detektovano kao problem, a to je upliv politike u upravljanje državnim preduzećima, uvođenje korporativizacije i profesionalnog upravljanja, nije promenjeno.

Ovih dana, Vlada Srbije je "prvi put" usvojila Strategiju državnog vlasništva i upravljanja privrednim subjektima koji su u vlasništvu Republike Srbije za period od 2021. do 2027. godine. Na donošenje ove strategija država se obavezala krajem 2019. godine i to u jednoj od revizija programa sa MMF-om, slično kao i pet godina ranije.

U međuvremenu na strategiji je radila i Evropska banka za obnovu i razvoj, a Vlada je 1. aprila usvojila ovu strategiju prema kojoj će do 2027. godine upravljanje državnim, dakle ne samo javnim

preduzećima, biti potpuno zakonski uređeno, centralizovano, a sama preduzeća korporativizovana u skladu sa svetskom praksom.

Za razliku od situacije koja traje već dve decenije, da je svako ministarstvo kao feud sa pripadajućim javnim preduzećima, plan je da za sva preduzeća u vlasništvu države odgovara Ministarstvo privrede (osim energetskih preduzeća koja ostaju pod Ministarstvom energetike i preduzeća iz namenskog sektora).

U ovom ministarstvu za Novu ekonomiju kažu da je Strategijom predviđeno "uspostavljanje centralizovanog sistema upravljanja privrednim subjektima, a utvrđeno je da Ministarstvo privrede obavlja centralizovanu vlasničku funkciju, osim u slučajevima kada to zahtevaju obaveze preuzete međunarodnim aktima".

Dalje, dolazimo do toga da je Strategija samo početni korak, a da tek treba preduzeti konkretne korake, pre svega popisati sve privredne subjekte u kojima država ima vlasništvo.

"Ministarstvo će razviti i uspostaviti vlasničku politiku koja će definisati opravdanje i svrhu državnog vlasništva, ciljeve državnog vlasništva, ulogu države u korporativnom upravljanju društvima u kojim je država član, kao i način na koji će država implementirati svoju vlasničku politiku. Cilj Strategije, koja je prvi put usvojena u Srbiji, jeste da se održivim i efikasnim upravljanjem privrednim subjektima sprovede njihova reforma, poveća korist od državnog vlasništva za državu i građane i zaštite opšti interesi države", navode u Ministarstvu privrede. Nakon Strategije, do kraja juna treba da se donesu akcioni planovi, a u tome će kao i u pisanju Strategije, pomagati konsultanti EBRD-a.

"Akcioni plan će dati dalje detalje u vezi sa aktivnostima Ministarstva privrede, kako bi se sprovedli ciljevi Strategije - centralizacija vlasništva najvećeg dela državnih preduzeća pod Ministarstvom privrede, razvoj usklađenog pravnog okvira za sva državna preduzeća i jačanje njihovog upravljanja.

Restrukturiranje državnih preduzeća i unapređenje upravljanja je ključni deo reforme za koju je Vlada Srbije preuzela obavezu da sprovede u okviru IPC instrumenta sa MMF-om", kažu u EBRD-u.

U ovom trenutku ne postoji tačna evidencija u koliko sve preduzeća država ima vlasništvo, ali prema preliminarnim podacima na osnovu kojih je rađena Strategija, Republika Srbija ima 270 aktivnih privrednih subjekata (ovde nisu uračunata pokrajinska i lokalna preduzeća).

Među njima ima javnih preduzeća (25), akcionarskih društava (82) i društava sa ograničenom odgovornošću (157). Prema Strategiji, ideja je da se svi oni transformišu u AD i DOO preduzeća, dakle da javna preduzeća prestanu da postoje, kako bi svi bili obuhvaćeni jedinstvenim zakonskim propisima.

Takođe, država će morati da odluči šta želi od državnih preduzeća, a ona koja ne ispunjavaju ciljeve će da privatizuje.

Sledeći korak je uspostavljanje centralnog nadzora nad poslovanjem državnih preduzeća, kao što je na primer u Sloveniji ili Finskoj. Na kraju, cilj je da se uspostavi korporativno upravljanje u preduzećima kako bi se došlo do efikasnijeg poslovanja.

Tako se, recimo, daju preporuke u vezi sa izborom članova upravljačkih tela, odbora i direktora. Međutim, u Strategiji se ne odgovara na čini se ključno pitanje - kako naterati državu da poštuje zakone.

I sada postoji zakonski uređen način izbora direktora javnih preduzeća i ograničenje da vršilac dužnosti može biti samo do godinu dana, pa opet imamo v. d. direktora javnih preduzeća i po pet i više godina.

Takođe, ne vidi se kako iz upravljanja državnim preduzećima izbaciti političke kadrove i samim tim sprečiti predstave kakve su pre koji mesec izvodili ministarka energetike Zorana Mihajlović i direktor Srbijagasa Dušan Bajatović, kada ga je uz pratnju obezbeđenja izbacila sa sastanka, jer nije poveo saradnike.

Do sada je usvojeno na desetine i stotine strategija, ali sprovedena nije nijedna. Profesor Ljubomir Madžar podseća da ih sad već ima oko 200, a da su sve ostale mrtvo slovo na papiru.

"Meni se čini da je ovo izbor između dve loše varijante. Prva je da država centralizuje upravljanje javnim preduzećima, što vodi birokratizaciji, a onda je teško doći do efikasnosti. Druga varijanta, da se decentralizuje, pa da miševi okolo glođu bez ikakve kontrole, čini se da je još gora. Onda imamo situaciju da država mora da smanjuje penzije i plate da bi zaustavila javni dug, a EPS povećava plate i nikom ništa. Čini se da država nema kapaciteta da kontroliše velike firme i da je uglavnom nemoćna u odnosu na njih. Ovu strategiju vidim kao pokušaj da se ograniči bahato ponašanje i rasipanje sredstava, a da li će uspeti, videćemo", zaključuje Madžar.

Zahvaljujući pomenutim merama fiskalne konsolidacije i restrukturisanja železničkih javnih preduzeća, ukupan broj zaposlenih u 22 velika republička javna preduzeća je u periodu od 2015. do 2019. godine smanjen za 11,8 odsto ili za 11.432 zaposlena.

Međutim, u 2019. godini performanse javnih preduzeća značajno se pogoršavaju i kvalitativno i kvantitativno. Analiza Edvarda Jakopina objavljena u MAT-u pokazuje da se u tih pet godina, od 2015. do 2019. godine, pogoršalo stanje javnih preduzeća u odnosu na prosek privrede.

Iako je recimo produktivnost 22 izabrana velika javna preduzeća veća od proseka privrede, ona je opadala poslednjih pet godina, dok se jaz rentabilnosti u odnosu na ostatak privrede produbljuje. Oba pokazatelja likvidnosti su dvostruko niža od prosečnih u privredi stovremeno svi pokazatelji profitabilnosti su pogoršani.

"Dok je na nivou privrede stopa prinosa na poslovnu imovinu (ROA) povećana skoro dvostruko (sa 1,56% na 3,05%), a stopa prinosa na sopstveni kapital (ROE) povećana četiri puta (sa 1,65% na 6,61%), u grupaciji 22 javna preduzeća registrovan je pad ROA (sa 0,97% na -0,25%) i ROE (0,64% na -0,95%). Posebno zabrinjava pad kvalitativnih performansi u dva ključna preduzeća JP EPS i "Telekom Srbija" a.d. 2018-2019", navodi se u ovoj analizi.

Poslednjih pet godina privrednog rasta i niskih kamatnih stopa privreda je iskoristila da se razdužuje, a za to vreme javna preduzeća su povećavala dugove. Ukupne obaveze ove 22 kompanije dostigle su 11,3 milijarde evra, jednu sedminu svih obaveza u celoj privredi. Najviše opterećeni neto dugom u 2019. godini (još nisu objavljeni bilansi za 2020) su Telekom Srbija sa 1,2 milijarde evra, JP Putevi Srbije sa milijardom, EPS sa 866 miliona i Železnice Srbije sa 550 miliona evra.

U tom istom periodu ova 22 javnih preduzeća dobila su od države 772 miliona evra subvencija, više od polovine ukupnih subvencija dodeljenih privredi. Najviše klasičnih subvencija otišlo je železničkim preduzećima, a najviše subvencija za kapitalne investicije uplaćeno je JP Putevi Srbije.

"Od ukupnih subvencija usmerenih ka 22 javna preduzeća u iznosu od 260,8 miliona evra u 2019, najviše sredstava je usmereno u železnica: Infrastrukturu železnice Srbije a. d. (83,4 miliona evra) i Srbija voz (30,8 miliona evra), zatim u JP PEU Resavica (40,8 miliona evra) i vodoprivredna javna preduzeća na republičkom i pokrajinskom nivou (23,9 miliona i 34,6 miliona

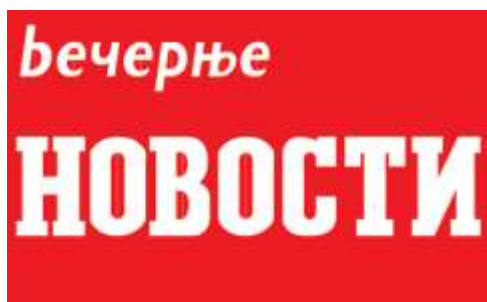
evra). Treba napomenuti da su primaoci subvencija i JP EPS, 19 miliona evra u 2019. i JP Srbijagas (11 miliona evra)", navodi se u analizi.

Kako se kreće situacija poslednjih pet godina, izgleda da je poslednji voz za rešavanje pitanja javnih preduzeća pre nego što opet postanu pretnja za budžet. Milojko Arsić, profesor na Ekonomskom fakultetu u Beogradu, ističe da bi od ove strategije i moglo biti nešto jer je šest godina dug period, ali razlozi zbog kojih su propale i sve prethodne reforme ostaju i dalje. "Tu su veliki otpori interesnih grupa, a to su pre svega vladajuće stranke ili sada vladajuća stranka. Javna preduzeća su se uvek koristila za finansiranje stranaka, zapošljavanja... Druga grupa kojoj ne odgovaraju reforme su privilegovani biznismeni koji imaju profitabilne poslove sa javnim preduzećima. I na kraju, tu su zaposleni u određenom broju slučajeva zato što u javnim preduzećima imaju mnogo više plate za isti posao nego u privatnom sektoru. Pa se onda u neka javna preduzeća zapošljavaju čitave porodice, tako da postoji odnos kao prema samoupravnom preduzeću. Problem je da se to sve preseče, ali i to što se ne primenjuje zakon, pa su neformalni kanali jači od formalnih institucija", objašnjava on.

Problem je znao da bude i odnos države prema javnim preduzećima. Recimo, podseća Arsić, u fiskalnoj konsolidaciji morala su da uplaćuju dividendu državi iako je u budžetu bio suficit, a mogao je biti blagi deficit.

"Rekao je predsednik jednom da je bolje da daju u budžet, jer ko zna na šta bi taj novac potrošili. I verovatno je u pravu, ali onda treba promeniti te ljude na čelu preduzeća", zaključuje Arsić.

Strategija se najviše poziva na OECD preporuke za korporativno upravljanje i većina preporuka je na mestu, ali postavlja se pitanje da li su političke elite spremne da se odreknu plena u vidu javnih resursa i javnih preduzeća. Još samo da vidimo šta će od svega ovog biti 2027. godine

"FIDELINKA" U STEČAJU: I sita na prodaju

<https://www.novosti.rs/vesti/ekonomija/996859/fidelinka-stecaju-sita-prodaju>

STEČAJNI upravnik oglasio je prodaju pokretne imovine subotičke "Fidelinke". Oglašena je prodaja javnim nadmetanjem, po početnoj ceni od 53 miliona dinara.

Najvažniji delovi ponuđene imovine su linije za proizvodnju motane i kratke testenine, koje su opremljene sopstvenim silos ćelijama za osnovnu sirovinu, sklopom sita za prosejavanje i fluid transportom.

Javno nadmetanje za paket pokretne imovine "Fidelinke" u stečaju zakazano je za 18. juni. Ova firma je u stečaju više od deceniju. U stečaj je prvo otišla matična firma, a postepeno za njom i 10 povezanih ćerki firmi.